

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Vormings- en Ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE

het WESTVLAAMS VERBOND VAN DE KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgende Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Hoofredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.
12e jaargang, nr. 10 oktober, 1983.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE

OKTOBER-AKTIVITEIT

Donderdag 27 oktober 1983 te 20u30

in de Conferentiezaal van het V.V.F. van Dr. L. Colensstraat 6, Oostende
spreekt JEF KLAUSING over :

DE VISSERSOPSTAND TE OOSTENDE IN 1887

Er is veel geschreven geweest over de beruchte vissersrevolutie van augustus 1887 te Oostende, en ook veel verteld.

Nog zeventig jaar na de gebeurtenissen verschenen verschillende artikels hieromtrent, niet alleen in de plaatselijke, maar ook in de nationale pers. Wiilen Dr. Jos. de Smet, Rijksarchivaris wijdde er een belangrijke bijdrage aan in Biekerf nr. 10/1954.

Wat is er toen allemaal gebeurd ? Konfrater Jef Klausing heeft alles zoveel als mogelijk uitgeplozen : de feiten zoals in de pers beschreven en uit de processtukken blijkt, het impakt op de bevolking, het proces zelf. Aan de hand hiervan zal hij trachten de gebeurtenissen voor te stellen zoals ze zijn voorgevallen, samen met de "petite histoire" welke niet zonder belang is voor de plaatselijke heemkunde.

Van groot belang zijn evenwel de oorzaken en feiten die aanleiding gaven tot de revolutie. Naderhand dan de gevolgen : de slachtoffers, het onderzoek, de rechtszitting, het vonnis en... de repressie.

Dit alles wordt voorgesteld in het Kader van de toenmalige broeierige sfeer van sociale onrust in onze gewesten.

Leden van de DE PLATE en alle belangstellenden zijn van harte welkom.

O.V.

IN DIT NUMMER :

- blz. 2 : J.H. KLAUSING : Wat gebeurde er met de tweede vuurooren;
blz. 3 : G. BILLIET : August Stracké (6) ;
blz. 8 : Oorlogsdagboek 1940-1945 (10);
blz. 11 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis: XXVII Jules Deswert ;
blz. 13 : ST. VANDENBERGHE : Een vermoedelijk 15de eeuws kanon uit Oostende;
blz. 14 : W. MAERVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici VII;
blz. 17 : N. HOSTYN : Monumenten en beelden X. James Ensor-monument;
blz. 20 : De zwarte nonnen te Oostende (deel 3);
blz. 22:N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstenaars XXXV Armand Delwaide;
blz. 23 : N. HOSTYN : Hippodroom Wellington 1883-1983 (slot);
blz. 26 : A. VANDENAUWEELE : Een Franse familie en een Oostends gezin.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

AANKOMST VAN DE NIEUWE BILLEN... (faint text)

... (faint, mostly illegible text) ...

8400 - Oostende **Tel. 70.17.33**

en in haar bijhuizen

Zijn activiteiten in de Oostendse Handelskamer (5)

1907 - 1908 - 1909

De ijver waarmee A.S. de vorige 6 jaar de vergaderingen van de Kamer heeft bijgewoond is sterk verslapt. Voor zijn talrijke afwezigheden excuseert hij zich niet altijd.

In 1907 is hij aanwezig op de A.G. van 27 april en op 3 van de 8 zittingen van het C.P. maar hij neemt het woord niet.

In 1908 woont hij de A.G. van 26 januari bij en 4 van de 9 bijeenkomsten van het C.P. Weer komt hij niet aan het woord.

Het jaar 1909 brengt hem succes en tegenslag.

A.G. 24 januari 1909 - A.S. voorzitter "Badseizoen"

+A.S., sinds 1899 secretaris van de sectie "Badseizoen", wordt nu tot voorzitter daarvan verkozen ter vervanging van Leon Thoma die ontslag neemt. Albert Ditte (Hôtel de la Couronne) volgt A.S. op als secretaris)

N.B. De afwezigheid van A.S. op de 3 eerste vergaderingen van het C.P. dit jaar, is te verklaren door de ziekte van zijn vrouw, Anna Maria Rau, die op 24 april sterft, bijna 76 jaar oud.

+A.S. verschijnt nog op 2 van de 5 zittingen van het C.P. en komt één keer aan het woord. Hij is nu ook plaatsvervangend rechter bij de Handelsrechtbank.

C.P. 15 juni 1909 - Late bedeling van Duitse Post

+In verband met de bedeling van de Duitse post in onze stad vestigt A.S. er de aandacht op dat de trein uit Duitsland die om 3 uur 's morgens in Brussel arriveert, in Schaarbeek gerangeerd wordt en slechts om 5 uur naar Oostende vertrekt waar hij om 7 uur toekomt. Waarom dat oponthoud van 2 uur, vraagt A.S.

Terloops : Op 14 september 1909 neemt A.S. ontslag als voorzitter van de Oostendse Hoteliersbond (wegens doofheid, zegt hij in zijn autobiografie) en wordt erevoorzitter van de bond.

1910

Ten opzichte van de Handelskamer vertoont A.S. dat jaar wat meer bedrijvigheid. Hij is tegenwoordig op de A.G. van 16 januari en op 6 van de 8 bijeenkomsten van het C.P. Nog 3 keer neemt hij het woord. Anderzijds moet hij, na 25 jaar, en wel vanaf 1 maart 1910 de exploitatie van het restaurant der pakketboten overlaten aan de "Cie internationale des Wagons-Lits".

A.G. 16 januari 1910 - Kritiek op sectie "Badseizoen"

H. Raick betreurt dat de sectie "Badseizoen" te weinig bijeengekomen is in 1909. Voorzitter A. Bergers voegt erbij dat buiten A.S. en H. Raick alle leden afwezig zijn, zoals vandaag, als er badseizoenproblemen ter sprake komen.

A.S. is het daarover eens met de voorzitter. "Wanneer ik de leden bijeenroep, komen ze niet. ik zal ze de volgende keer weer uitnodigen".

N.B. De afdeling "Badseizoen" blijkt dus niet zo naarstig te zijn. De kritiek die we hier horen is tenslotte een herhaling van wat op de bijeenkomst van 28 januari 1906 is uitgebracht (cf. supra). Het zal de laatste keer niet zijn dat de prikkelbare H. Raick zijn ongenoegen over de sectie uitspreekt.

C.P. 14 juni 1910 - Publiciteit

De heer Smis-Valcke bewaart dat er in zake publiciteit te veel gevraagd wordt van de stad en dat hoteliers en handelaars zich zouden moeten verenigen om samen reclame te maken.

Daarop antwoordt A.S. : "De meeste hoteliers voeren publiciteit. Onder hen zijn er die per seizoen meer dan 20.000 fr eraan besteden."

C.P. 25 oktober 1910 - Trein München-Oostende

A.S. houdt een uiteenzetting daarover. De trein, die om 23 uur moet aankomen, heeft vorige zomer heel onregelmatig gelopen. In Verviers werd de aansluiting naar Oostende 50 keer gemist. Hoewel daartegen geprotesteerd werd, leidde de administratie de reizigers voor Oostende naar Brussel, waar ze maar logies moesten zoeken.

Die feiten werden aan de Duitse Spoorwegen gesignaleerd. In de Duitse kranten werd scherpe kritiek geuit en de reizigers afgeraden over Oostende naar Engeland te reizen. Duizenden toeristen werden zo van de lijn Oostende-Dover afgeleid. Bovendien was die zaak heel nadelig voor onze hotels. Vele reizigers hadden er een appartement besproken en meenden inderdaad om 23 uur aan te komen.

Niettegenstaande gerechtvaardigde klachten - waarvan talrijke neergeschreven zijn in het klachtenboek van het station Verviers - heeft de Belgische administratie geen maatregelen getroffen. Ze gaat koppig voort met de reizigers voor Oostende naar Brussel te loodsen.

In geval van vertraging van de trein uit München en Keulen zou in Verviers aansluiting moeten verzekerd zijn voor die reizigers, die over 't algemeen talrijk zijn.

A.S. staft zijn beweringen met 3 artikelen uit de Kölnische Zeitung, nl. van 10.09.1910, 8.10.1910 en 24.10.1910. Daarin wordt telkens het besluit getrokken : over Holland naar Engeland reizen.

De voorzitter bedankt A.S. en zegt dat de administratie van de Spoorwegen zal gewezen worden op de nadelige gevolgen van die feiten voor België, voor de lijn Oostende-Dover en voor de hotelnijverheid in Oostende.

1911

Beperkte bedrijvigheid van A.S. in de Handelskamer. Hij is aanwezig op de bijzondere algemene vergadering van 19 november 1911 en neemt op 3 van de 5 bijeenkomsten van het C.P. het woord.

Op 30 mei 1911 is hij in Wiesbaden hertrouwd met Katharina Hoffmann.

C.P. 9 mei 1911 - Reisgoedcontrole

A.S. vraagt aan de Kamer stappen te doen opdat het reisgoed van de reizigers die direct uit het buitenland komen, via de grote internationale lijnen, niet aan de grens zou nagezien worden maar in Oostende zelf.

N.B. : Die controle is 'n oud zeer. Al in 1890 en 1896 werd er geklaagd over dat tijdrovende gedoe aan de Franse grens (cf. supra).

C.P. 20 juni 1911 - Weer reisgoedcontrole

De voorzitter deelt mee dat het reisgoed van de reizigers nagezien wordt in Oostende, overdag in het Kaaistation, 's nachts in het andere station.

Daarop bevestigt A.S. dat het reisgoed van reizigers komende uit München met de trein van 18u13, in Verviers onderzocht wordt. Indien de reizigers daar niet uitstappen, blijft hun reisgoed in Verviers.

C.P. 31 oktober 1911 - Publiciteit buitenland - Vertraging havenwerken

+Secretaris A. Bouchery heeft in het station in Hamburg curroosters zien hangen van de 4 veerdiensten : Vlissingen-Folkestone; Calais-Dover; Boulogne-Folkestone en Oostende-Dover. Onze lijn stond het laatst geciteerd.

Daarop zegt A.S. dat de administratie van het Zeewezen iedere week naar de grote hotels in Duitsland en Oostenrijk-Hongarije tabellen stuurt met de naam van de pakketboten Oostende-Dover en vice versa.

+In verband met de vertraging van de afwerking der kaaimuren merkt A.S. op : "Vandaag heeft de handelscommissie van de gemeenteraad (waarvan A.S. nog tot het einde van het jaar lid is) zich met die zaak bezig gehouden. Ze zal zich inspannen om de Oostendse Kamer voldoening te geven."

1912 - 1913 - 1914

Die drie jaar die aan W.O.I voorafgaan, neemt de bedrijvigheid van A.S. in de Handelskamer verder af. Over zijn prestaties in 1914 kunnen we, bij gebrek aan informatie, niet spreken.

In 1912 komt hij nog naar de A.G. van 28 januari en naar 6 van de 9 zittingen van het C.P.

C.P. 24 december 1912 - A.S. gefeliciteerd

Voorzitter A. Borgers feliciteert A.S. n.a.v. de hulde hem onlangs betuigd door de Oostendse Hoteliersbond en door collega's uit het binnenland. A.S. verdiende dat, aldus de voorzitter, om zijn onverdroten ijver voor de belangen van Oostende. Zijn lange loopbaan dient tot voorbeeld.

A.S. bedankt de voorzitter en de leden van de Kamer. Zoals voorheen, zegt hij, zal hij blijven werken voor het welzijn van de stad.

N.B. A.S. was eigenlijk gevierd als ere-vice-voorzitter van de Nationale Federatie van Hotel- en Restauranthouders van België. Een banket, met een kostelijk menu, werd op zaterdag 30 november 1912 gehouden in het Hotel de la Couronne, waar 32 gasten aanzaten die er ook een oratorisch feest van maakten. A.S. had er ook het woord genomen (cf. La Carillon, 3 december 1912).

In 1913 schijnt de activiteit van A.S. in de Handelskamer uit te doven. De A.G. van 26 januari woont hij bij en ook 2 van de 6 bijeenkomsten van het C.P. Daar het jaarboek 1914 ontbreekt, is het, voor ons, op de hierna volgende zitting, de laatste keer dat A.S. in de Oostendse Handelskamer het woord neemt.

C.P. 22 april 1913 - Expo Gent

In verband daarmee zegt hij dat het Oostends paviljoen gereed is. Het zal goed uitgerust zijn. Enkele leden zijn onlangs naar Gent geweest en hebben geconstateerd dat alle maatregelen genomen zijn om het succes te verzekeren.

Dat jaar 1913 eindigt voor A.S. - althans wat zijn optreden in de Handelskamer betreft - in mineur. Voor de 4 bijeenkomsten van de sectie "Intérêts balnéaires", gehouden op 12, 20 en 27 november en op 4 december; laat hij zich, ongesteld, verontschuldigen.

Op het laatste C.P. waar er nog spraak is van A.S. (4.11.1913), wordt hij, onrechtstreeks, op de vingers getikt door H. Raick. Wellicht niet ten onrechte als men aan de onvervulde wens van secretaris Bouchery denkt. Deze had op de A.G. van 26.01. in zijn rapport over 1912, de wens uitgedrukt dat alle secties hun jaarverslag zouden binnenbrengen. Alleen "Ze-visserij" (3) en "Verzenders" (6) werkten goed. Daarop had A.S., voorzitter van de sectie "Badseizoen" en aanwezig op de vergadering, niet gereageerd.

C.P. 4 november 1913 - Kritiek op sectie "Badseizoen"

Voorzitter A. Borgers leest een brief voor van H. Raick. Deze heeft herhaaldelijk de inertie van de sectie "Badseizoen" betreurt. Sinds hij lid is (16.06.1903) werd die sectie nooit samengeroepen. Er moet meer gewerkt worden, meer publiciteit gevoerd.

In zijn commentaar verklaart de voorzitter dat A.S. - aan wie de brief werd megedeeld - zijn goede wil betuigd heeft om de sectie bijeen te krijgen en er de problemen te behandelen die de leden hem willen voorleggen.

Die verzoenende woorden van de voorzitter lijken wel een doekje tegen het bloeden. A.S., niet aanwezig, kan zich niet verdedigen.

Zo eindigt dat relaas van zijn actief optreden in de Handelskamer niet bijster positief. Paradoxaal voor een man die jarenlang duidelijke bewijzen had geleverd van energie en ondernemingslust. De oorlog met zijn naweën verdrongen hem helemaal en definitief in de schaduw.

1919

Zoals gezegd ontbreekt het jaarboek 1914. Tijdens de volgende oorlogsjaren viel de werking van de Handelskamer stil. Eerst in 1919 verschijnen er weer bulletins met het verslag van 5 zittingen. Op de eerste vergadering is A.S. aanwezig.

C.P. 4 februari 1919

Weer is A. Borgers voorzitter en A. Bouchery secretaris. Alsof er niets veranderd is. Op de lijst van de aanwezigen staat A.S. vermeld als: "président section des intérêts balnéaires". Maar dat is een lege titel waarachter geen realiteit meer steekt. Overigens, dat jaar komt A.S. niet meer naar de vergaderingen.

Waarschijnlijk is zijn aanwezigheid op die zitting te verklaren uit een behoefte om zich te bevestigen en uit een vorm van ijdelheid waarvan ook A.S. niet vrij was. Heel begrijpelijk trouwens voor de selfmade man met zo'n schitterende carrière.

1920

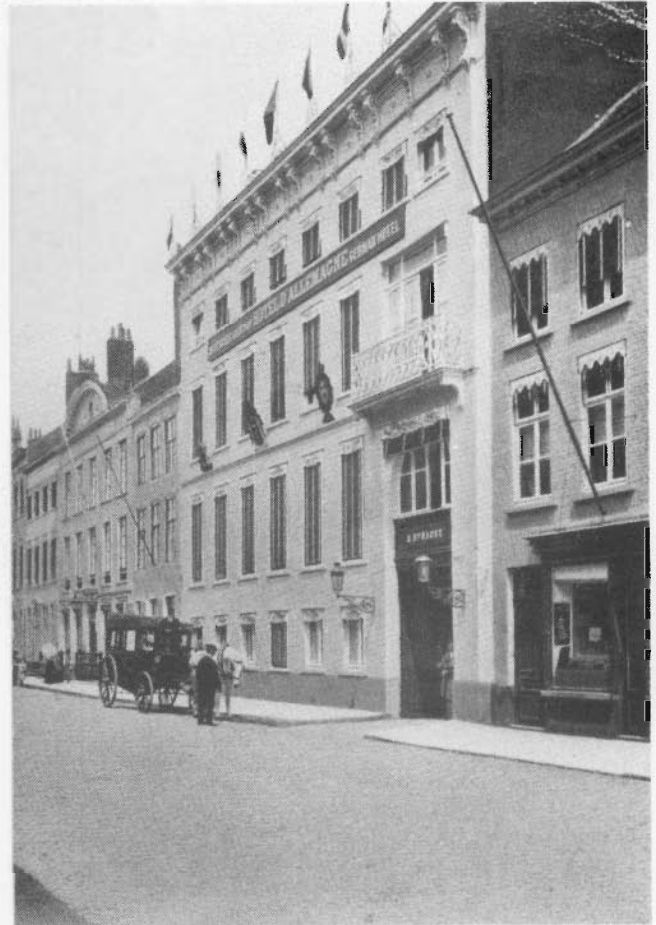
In de ledenlijst, vooraan in het bulletin van dat jaar, prijkt A.S. nog als "négociant en huîtres et homards, rue du Quai 37". Hij wordt zelfs opgegeven als de derde oudste en als lid van de bekende 5 secties. Maar die vermelding is gewoon een achteloos herhalen van een vroegere situatie.

A.S. was toen geen handelaar en ook geen hotelhouder meer. Hij woonde nu aan de overkant van de straat, tegenover het hotel dat op 25 april door de Zusters van Sint-Jozef gekocht was voor 86.500 fr. De nieuwe eigenaressen konden pas vanaf 1 november 1914 het gebouw in gebruik nemen. Maar de oorlog beschikte daar anders over.

AUGUSTE STRACKÉ

Een prachtig portret werd in 1921 van A. Stracké gemaakt door E. Desoutere.

Het "Hotel d'Allemagne" van A. Stracké in de Kaaistraat (circa 1900).

De luxueuse binnenkoer van het "Hotel d'Allemagne" (circa 1900).

Op de A.G. van 1 februari 1920 is A.S. nog aanwezig. De samenstelling van het bestuur leert ons dat Henri Hillebrand nu voorzitter is van de sectie "Intérêts balnéaires" en remplacement de M. Stracké Aug., démissionnaire". Maar over dat ontslag krijgen we nergens informatie. Albert Ditte, de vroegere secretaris, is vervangen door Louis Warden.

Dat is - in de Handelskamer - het laatste (passief) optreden van A. Stracké die op 26 januari dat jaar 74 jaar is geworden. Zoals een foto uit die tijd laat zien, een nog statige grijze man met een waardig voorkomen die, met een indrukwekkende staat van dienst, zich nu uit de zaken mag terugtrekken.

Op de zitting van het C.P. van 1 maart 1921 wordt door voorzitter Borgers en secretaris Bouchery (in zijn rapport over 1920) hulde gebracht aan H. Hillebrand, overleden op 12.12.1920, na amper één jaar sectievoorzitter te zijn geweest. Hij wordt vervangen door H. Raick die op zijn beurt de lof uitsprekt van zijn voorganger. Over A.S. verschijnt niet één woord van afscheid.

Zo valt over A.S. het doek der vergetelheid. Een glansloos einde voor een man die bijna 40 jaar lid was van de Handelskamer, 10 jaar sectiesecretaris en 5 jaar sectievoorzitter.

Waarom wordt hij doodgezwegen? Is hij persona ingrata geworden? Werd er een campagne tegen hem gevoerd? Hoort die afgang tot de nasleep van de oorlog die hem grote verliezen en veel moeilijkheden heeft berokkend? In zijn autobiografie (januari 1926) spreekt hij van "difficultés sans fin qui existent encore en partie jusqu'à nos jours".

Even bevreemdend is het ook dat hem na zijn dood (24 september 1935) de gebruikelijke hulde voor een gewezen gemeenteraadslid niet werd gebracht. Was hij slachtoffer van een wrok? Konden sommigen hem zijn Duitse afkomst niet vergeven?

Eenzaam en vergeten heeft A.S. de laatste jaren van zijn lang leven gesleten.

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

CENTRUM VOOR STEDEBOUWKUNDIGE GESCHIEDSCHRIJVING *

Onlangs (1981) werd te Brussel het Centrum voor Stedebouwkundige Geschiedschrijving opgericht. Het verenigt, voor het eerst in België, historici, kunsthistorici, geografen, stedebouwkundigen en architectuurtheoretici. Het centrum, dat in eerste instantie zal fungeren als een netwerk van personen, stelt zich tot doel om elementen aan te dragen ter "verklaring van de ruimtelijk - morfologische neerslag van de door menselijk ingrijpen geordende omgeving".

In navolging van een vernieuwde Urban-History, zoals die o.a. in Engeland en Italië tot stand komt, wordt uitgegaan van de materiële structuur van de gebouwde omgeving, eerder dan van de ideënwereld die erover bestaat, of het complex van sociaal-economische processen of politieke handelingen dat er zich binnen afspeelt. Door middel van overleg, onderlinge afstemming van thesiswerk en collectief onderzoek, zal getracht worden om in geselecteerde casus het tot stand komen van die materialiteit te begrijpen.

Het initiatief groepeerde academisch en wetenschappelijk kader van vier Vlaamse universiteiten (K.U. Leuven, R.U. Gent, U.F.S.I.A., V.U.B.).

Voor een eerste periode van drie jaar werd M. SMETS, docent stedebouw aan de K.U. Leuven, tot voorzitter verkozen.

* Opgemerkt en genoteerd door E. Smitsaert, in het veertiendaagse informatieblad van de Katholieke Universiteit Leuven, jaargang 16, nr. 6, 14 januari 1982, blz. 9.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXXVI : MAURICE DESFORGES

Informatie over deze Oostendse kunstenaar bleek tijdens onze researchperiode (1976-1983) erg moeilijk te vinden, enkele schaarse verwijzingen in de "Echo d'Ostende" niet te na gesproken.

Ook zijn werk moet erg zeldzaam zijn : tot nu toe kregen we niets van hem onder ogen !

Hoofdbrok van informatie is een artikel van A. JOLY in de "Echo d'Ostende" van 27 november 1910 : "Les peintres Ostendais : Maurice Desforges".

Uit dit 1 kolom lange artikel vol ronkende volzinnen, maar met slechts bitter weinig nuttige informatie, konden we het volgende distilleren :

- Maurice DESFORGES woonde omstreeks 1910 in een mooi herenhuis in de Cirkelstraat 13. Een huis vol antiek, bibelots, souvenirs en naturalia. Zijn beroep was reder en handelaar in Noors ijs.

Schilderen en graveren was zijn hobby.

- JOLY vermeldde expliciet volgende kunstwerken :

- portret van zijn moeder (schilderij)

- etsen : marines, een binnenkoer, kattedopjes, bomen in de wind, havengezichten, winterlandschappen, een gezicht op de SS. Petrus & Pauluskerk (1910).

DESFORGES was lid van de "Cercle Artistique d'Ostende" en nam deel aan hun "2e Salon des Peintres Ostendais" (1909) in het Kursaal met :

- Geraniums

- Studie

- Voorhaven van Oostende in 1886 (ets)

- Windstoot

- Sous-bois (olieverf)

- Na de regen (olieverf)

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDER - XXXVII : ACHIEL VLAMINCK & MARTHE VLAMINCK-DUFOUR

Van beide kunstenaars, echtgenoten, zijn me geen nadere biografische gegevens bekend. Beide waren lid van de in 1894 gestichte "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende".

Ze exposeerden beide in het Salon 1894 in het Oostends Kursaal, ingericht door de "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende".

Achiel VLAMINCK toonde er 3 werken : "Etude d'atelier", "Nature morte" en "Accessoires". Hij was dus overwegend stillevenschilder.

Marthe VLAMINCK-DUFOUR toonde er een werk getiteld "Violettes".

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXXVIII : THEODOOR KOCKEROLS

Deze dilettant-kunstschilder was lid van de "Cercle Artistique d'Ostende" en exposeerde in een salon dat anno 1910 door die kring in het Kursaal werd ingericht. De titel van het toen geexposeerde schilderij was "Stilleven".

In dezelfde expo toonde hij ook een sculptuur "Syrène" genaamd.

KOCKEROLS woonde Kapellestraat 4 te Oostende, rechtover de SPILLIAERT's dus.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - IXL : CHARLES BENS

Charles BENS, geboren te Oostende op 26 juni 1895, was beambte bij Bruggen en Wegen. Hij was gehuwd met Rachel BROUCKAERT.

Ze woonden Langestraat, 96. Het schilderen beoefende hij als liefhebber.

"De Plate" bezit - via een gift - 2 olieverfjes van C. BENS, beide gesigneerd

"Carlo Bens", n.l. : - "Oud Buskruitmagazijn"

(Gezicht op de totaal vervallen toegangspoort)

- "Oud staketsel te Oostende"

gedateerd juni 1934.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XL : ROBERT BUYS

Geboren te Knokke op 19 september 1898.

Woonde te Oostende in de Leffingestraat 152. In de kiezerslijsten vermeld als "decoratieschilder".

Deze kunstschilder, die onbetwistbaar grote kwaliteiten had, bleef bij zijn leven helaas al te veel op de achtergrond in zijn stad Oostende.

Hij werkte bij voorkeur in sanguine en pastel.

In die media zette hij prachtige, sober opgezette stillevens en typische platte-landsgezichten neer.

Er zijn ons ook parels van marineschilderingen in olieverf gekend, in een heel persoonlijke, bijna abstraherende stijl.

Voorlopig bezitten we nog geen sluitende biografische gegevens over BUYS, die men ook vruchteloos zal zoeken in de bestaande naslagwerken.

De Stedel. Musea Oostende bezitten van hem :

- "Oude hoeve" (sanguine; 35 x 25 cm) (inv. 390)

- "Hoeve" (sanguine; 55 x 77 cm, (1930) (inv. 640)

N. HOSTYN

VOLGENDE BIJDAGEN ZIJN GEWIJD AAN : BENIEST, CARROEN, DELARUWIÈRE, DEUTSCH, FINCH, HANSOUL, REGOUDT, SCHYRGENS, BOSSUET EN ASAERT.

DE BAS

Op vraag van Konfrater Mestdagh uit Brussel (De Plate 1971 no. 5) over de herkomst van het woord "Bas", waarmede in het Oostends bedoeld wordt de "dikke ronde muur in rode baksteen tussen het staketsel en het klein strand", werd in het volgende nummer verwezen naar Larousse, waar te lezen is "basse : endroit où l'eau est peu profonde et recouvre un banc de sable ou de roches...".

In verband hiermede vind ik op een oud plan van de haven van Nieuwpoort de stenen dammen aan beide zijden van de haveingang aangeduid als "jetées basses et d'estacades".

Zou hierin de oorsprong niet liggen van het begrip "de bas" (of "basse") in ons dialect, waarmede dan het laag gedeelte van de pier of de stenen dam bedoeld wordt?

Jef KLAUSING

1. Situering in de tijd

Het ontstaan van de Vlaamse beweging en de opkomst van de Romantiek in onze kontreien zijn zo nauw met elkaar verbonden dat men haast van een wederzijdse beïnvloeding en stimulering kan spreken. Een van de hoofdkenmerken van de Romantiek is immers de grote belangstelling voor de volkstaal; wanneer we de etypologische betekenis van het woord 'roman' opzoeken vinden we voor : 'escrire roman' : het gebruik van de volkstaal i.p.v. het Latijn. 'romanesque' : extravagant, non-konformistisch . (1)

Een verband leggen tussen het taalaspect van de Romantiek en de Vlaamse Beweging, waar de taal eveneens een belangrijke rol speelt, is maar een kleine stap.

Pas in het midden van de 19° eeuw is er sprake van een originele Romantische beweging in Vlaanderen; voordien was de Romantiek een importprodukt die ingevoerd werd vanuit Frankrijk, Duitsland en Engeland. Rond die periode wint ook de Vlaamse Beweging aan belangrijkheid.

Een van de hoofdredenen voor deze late ontwikkeling is de opeenvolging van bezetters tijdens de periode 1780-1830. Het nationaal gevoel bleef onderdrukt en in sommige gevallen, ook te Oostende, weigerde een deel van de plaatselijke bevolking voor haar autonomie op te komen en verkoos te leven onder een vreemd regime. (2)

Niettemin liggen in die periode de wortels van de Vlaamse Beweging en haar strijd voor het behoud van haar eigen taal. Welke rol Oostende hierin gespeeld heeft en welk belang dit had op nationaal vlak zullen we in dit essay proberen te onderzoeken.

2. De Oostenrijkse Overheersing

De Oostenrijkse tijd was voor de Oostendenaars een periode van economische heropstanding. De stad genoot van een welvaart die deed terugdenken aan de 15° eeuwse bloeiperiode. (3) Wanneer we deze paragraaf de titel meegeven van Oostenrijkse overheersing mag men dit niet interpreteren als een periode van repressie. De 'bezette' gebieden behielden hun taal, zeden en gebruiken; de plaatselijke bevolking vormde het gemeentebestuur. Veel last van de buitenlandse bezetter had men ogenschijnlijk niet.

De Brabantse Omwenteling, die toch een uitstekende gelegenheid tot het verwerven van onafhankelijkheid bood, veroorzaakte verdeeldheid onder de Oostendenaren. Een deel van de bevolking sloot zich aan bij de troepen van Vandernoot; terwijl de rest de Oostenrijkse keizer bleef steunen. Toen de Oostenrijkse macht hersteld was werden er zelfs represailles genomen door de bevolking tegen de revolutionairen. Een Nieuwpoorts kroniakschrijver bericht : "Al hoe wel den keijser Leopoldus alles met veel liefde hadde vergeven de saeken van de gepasseerde revolutie was er in het land nog al eenigen moet wijl ontstaan, besonder tot Oostende, al waer eenigte soo genaemde keijserlijke gesinde, tegen de pateriotten hebben eenige slegt peijsende lieden en stoorders der gemeene ruste sig vermeten van met de carre waer mede men de vuilligheijt uijt de stad voert, die lieden daer in te warpen, en die rond de stad te voeren, als ook hebben een partie van die soo genaemde keijzers

gesinde sig begeven ten huijse van den heer pastor van Mariakerke bij het selve Oostende (in de rand : "zeker heere de Cuyper") en aldaer in het geseijde huijs veel moet wijl bedraeven, alles uijt gegeeten en gedronken wat er maer te vijnden was, en dan nog bovendien aen stukken gebrooken wat maer in het huijs te vijnden was, weedar keerende naer de stad met het hoofd verwarmt meenden hunne sottigheyt te erbeginnen, maer den uijtvijnder dier begonnen sottigheijd in de hooft wagt vastgenoomen (68) en in de wagt gesteecken, alwaer den officier hem heeft op een bank doen binden en hem vijftwintig stock slaegen op zijn broek heeft doen aftellen. Daer eindigde alles de gewaende keijzers schap der Oostendenaers." (4)

Deze pro-Oostenrijkse houding vinden we terug in twee hekeldichten overgebleven uit die periode. In Liedeken : Stem : Vivat Keyzer Leopold wordt de spot gedreven met sommige Oostendenaers, waaronder de deken van de rederijderskamer, die in opstand gekomen waren tegen het Oostenrijks bewind; Eene Oostendische Fyge aen eene Brugsche Bruyme is een twist tussen een Oostendenaar en een Bruggeling : de Oostendenaar steunt de Oostenrijkers, de Bruggeling is een aanhanger van Vandernoot. (De twee gedichten bevinden zich in het archief van de stadsbibliotheek).

Beide gedichten bevatten elementen die later een belangrijke rol zullen spelen in de Oostendse Vlaamse Beweging : het liberalisme en het Vrije Denken. Keizer Leopold, en voor hem Jozef II, waren alle twee 'verlichte despoten' m.a.w. zij waren voorstander van een handelskapitalisme waarin de burgerij een belangrijke economische rol speelde. De Oostendse burgerij begreep zeer goed dat de uitbouw van de haven hen materiële welstand zou brengen. Daarom keerden zij zich tegen de Statisten, die de economische en sociale maatregelen van Jozef II wilden te niet doen, en verzetten zij zich tegen de Vonckisten, die volgens hen een veel te revolutionaire koers volgden. (5)

Op het einde van de 18° eeuw doet zich ook een groei voor bij de aanhangers van het Vrije Denken, vooral onder de vorm van vrijmetselarij. Dit gebeurde meestal uit oppositie tegen de soms fanatiek godsdienstige Statisten. Een bewijs hiervan is het succes dat de Oostendse vrijmetselaarsloge 'Les Trois Niveaux' kende in die tijd. Opgericht in 1784 nam zij onmiddellijk afstand van de Kerk, geïnspireerd door wat zich in andere loges voordeed : "par décision du 12-5-1786, la R.^o.L.^o. Les Amis Philantropes a décidé qu'elle ne serait plus représentée aux funérailles d'un maçon, lorsque celui-ci serait inhumée avec le concours d'un culte quelconque. L'Affaire fit grand bruit, et on en discuta loguement au G.^o.O.^o.B., en 1787 (volgens ons 1787). Finalement, en vertu du principe de tolérance, le G.^o.O.^o.B.^o. décida alors de laisser à chaque loge la liberté complète de décider en la matière et d'apprécier ce qui est le plus favorable au développement du sentiment maçonnique." (6)

De vrijmetselaarsloge is in die mate voor onze studie belangrijk dat zij leiding hebbende rederijders onder haar leden telde. Thomas Vermeirsch is daar wel de voornaamste van. Een nauwe samenwerking tussen de loge en de rederijders zal daar later het gevolg van zijn. De belangstelling van de Oostendse vrijmetselaars voor de letterkunde bestond al onder Jozef II, zoals blijkt uit wat volgt : in 1787 schaft Jozef II de vrijmetselaarsloge af, niettegenstaande hij hen altijd relatief gunstig gezind was geweest. Ook te Oostende was dit het geval. Maar vijf maand na de ontbinding van de loge wordt de Société Littéraire opgericht; de ledenlijst toont een grote gelijkenis met die van de loge. (7) Ook de rederijders onder de vrijmetselaars werden lid van de nieuwe vereniging, die hoofdzakelijk Franstalig van aard was.

Het is duidelijk dat dit een hinderpaal vormde voor de ontwikkeling van de volkstaal. Hoewel... Frans bekleedde in die periode de positie van wereldtaal, zoals Engels vandaag. Het was de taal van de wetenschap, filosofie en literatuur, m.a.w. het was de kultuurtaal. Op het einde van de 18^e eeuw had men nog niet die minachting voor het Vlaams zoals we die rond 1830 zullen vinden. Frans was een middel om met buitenlanders in contact te komen, en de Oostendse loge bevatte vele Fransen en Engelsen. Deze internationale invloed had tot resultaat dat de Oostendenaars vroeger dan de meeste andere Vlamingen in contact kwamen met de buitenlandse Romantiek.

Deze evolutie naar internationalisme had een dubbele invloed op het nationaal gevoel van de Oostendenaars, dat in die tijd soms nogal verward was en hier en daar tekenen van apathie vertoonde. Uit de gedichten die in de pas heropgerichte rederijkerskamer geschreven werden kan men afleiden dat begrippen als 'Vlaanderen' en 'Nederland' een totaal andere konnotatie hadden dan deze die we twintig jaar later terug vinden. Zo wordt in Vivat Keyzer Leopold wel het woord 'Vlaanderen' gebruikt, zonder dat men er een scherpe omlijning aan geeft :

"Van geel ons Vlaender-land, roept Viva ten allen kant
Oostende de Croon spand, van geel ons Vlaender-land." (8)

Toen dit gedicht geschreven werd bleken de Oostendenaars nog erg 'stadsgezind' te zijn. Hiermee bedoelen we dat de stad centraal stond, niet het land of de streek. Niet de welvaart van Vlaanderen speelt een belangrijke rol, wel die van Oostende. Dit blijkt ook uit de vragen die de rederijkerskamer stelde. Zo luidt de vraag van 18 maart 1787 :

"Hoe dan nog blijven kan 't voordeel , dat den Vos
Van Holland meer als die van Vlaend'ren weerdig is ?
ô! Moge hier stoffe zijn, om snêge Neêrlandse Pennen,
Die zyne Visscherien genoegzaam kunnen kennen
Te zien ophelderen, in ruyme maat,
En voorwerp dat 't welzijn van 't algemeen aengaet. (9)

Merk op dat ook hier verschillende termen door elkaar gebruikt worden : Vlaanderen en Oostende zijn synoniemen, evenals Nederland, gebruikt in tegenstelling tot Holland. Nogmaals, de term Vlaanderen was niet vast omschreven en voor verschillende interpretaties vatbaar.

De Romantiek is tijdens de Oostenrijkse periode nog in haar beginstadium : de plaatselijke bevolking komt er voor de eerste maal mee in aanraking door toedoen van de vreemdelingen die in Oostende verblijven. Het moet gezegd worden dat Oostende in die tijd een internationaal knooppunt was op handelsgebied. Er moest dus voor ontspanning gezorgd worden voor de kooplui die hier verbleven, zodanig dat rondreizende toneelgroepen aangetrokken werden om voorstellingen te geven. Professor Schrickx behandelt in een studie de opvoering van She Stoops to Conquer van Coleridge; Y. Mertens beschrijft in Ostendiana I de verschillende ontspanningsmogelijkheden die op dat moment te Oostende voor handen waren. Mevrouw Mertens schrijft dat zelfs Franse en Italiaanse gezelschappen de stad aandeden. (10)

Vlak voor de Franse Revolutie hadden de Oostendenaars enkel oog voor het behoud van de pas verworven economische welvaart. Alles stond in dienst van de plaatselijke economie, ook de heropgerichte rederijkerskamer. De Oostendse rederijkers prezen in hun gedichten de Oostendse waar aan en gingen daarvoor enige rivaliteit met naburige steden niet uit de weg.

Van eensgezindheid met de rest van Vlaanderen is omzeggens geen sprake. Welke nationaliteit de Oostendenaren hadden liet hen koud, zo lang hun beurs maar gevuld bleef. Vanzelfsprekend geldt deze geestesingesteldheid enkel voor de burgerij en de leidende klassen. Wat de gewone arbeidende bevolking hiervan dacht is onbekend.

Al met al vond de Romantiek toen weinig ingang. Nationalisme en vaderlandsliefde waren bijna onbestaande; de literatuur was klassiek geschoeid en de nadruk werd op de economische welvaart gelegd; filosofische en ideologische onderwerpen werden weinig behandeld.

(vervolgt)

J. SURMONT

BIBLIOGRAFIE

- (1) VANDERHOEVEN, J., et al., De Romantiek, Orion, Brugge 1977, p. 23
- (2) Liedeken : Stem : Vivat Keyzer Leopold en Eene Oostendsche Fyge aen eene Brugsche Fruyme, Archief Ostendiana, Stadsbibliotheek Oostende
- (3) LANOYE, R., Oostende's Epos, Erel, Oostende, p. 62-63
- (4) RYPENS, J.-B. en DE ROO, R., Beschrijving der Stad ende Haven van Nieuport in het Graefschap Vlaanderen Benevens alle Merkwèrdigheden er in begrepen, voorgevallen zoo binnen de stad, als in de omliggende plaetsen ende landen + 1770-1876, uitgegeven door Heemkundige Kring 'Bachten de Kupe' Nieuwpoort, nov. 1966, p. 43-44
- (5) LUYCKX, T., Politieke Geschiedenis van België, Elsevier, Brussel-Amsterdam, 1978, p. 31-35
- (6) VANTOMME, R., La Vie de Loge 'Les Trois Niveaux', p. 25-26
- (7) VAN ISEGHEM, I., Eléments Numismatique ostendaise, Brussel, 1903, p. 101-103; zie ook VANTOMME, op. cit. p. 31
- (8) Liedeken : Stem : Vivat Keyzer Leopold, v. 21-22
- (9) Prysvraeg Uitgegeven Door de Konst-Minnaers Der Academie van Rhetorica, Cornelis De Moor, Brugge, 1787, v. 95-100, archief heemkundig museum Oosenen
- (10) SCHRICKX, W., Oliver Goldsmith's She Stoops to Conquer at Ostend in 1782, in Studia Germanica Gandensia, IX-1967.

ERRATUM

In ons vorig nummer werd een deel van de tekst over "Een Franse familie en een Oostends gezin" door A. VANDENAUWEELE niet afgedrukt. Wij drukken hierover onze spijt uit. Daar een deel van de tekst in verband met de afgedrukte foto's op p. 27 hierdoor onduidelijk toont, hebben we besloten p. 28 te hernemen en vragen we onze leden p. 28 van vorige maand uit hun tijdschrift te willen verwijderen en te vervangen door het in dit nummer nieuwe bijgevoegde p. 28-83/191.

O.V.

TEKSTOVERNAME UIT " DE PLATE " STEEDS TEOGELATEN MITS BRONOPGAVE

Na een periode waarin het elektronische orgel in verschillende kerken zijn intrade deed, zien we in de laatste jaren een gelukkige terugkeer naar het degelijke pijporgel. Nadat de Sint-Franciscuskerk in 1981 zijn elektronische orgel voor het omgebouwde schijvenorgel van de vroegere Sacré-Coeur verwisselde (1), uitte de kerkraad begin 1979 de wens om het elektronische orgel in de Sint-Katharinakerk te vervangen door een tweemanualig pijporgel en dit omwille van de herhaaldelijke, alsmear hoger oplopende reparatiekosten.

Eind 1979 hadden drie solliciterende orgelbouwers een prijsofferte ingediend : Stevens (Duffel), Delmotte (Doornik) en Loncke (Kortemark). Aan de firma, die de laatste prijsaanbieding deed, nl. orgelbouwer Loncke, werd de opdracht toevertrouwd.

Tijdens de bouw, opstelling en afwerking (januari 1981 -december 1982) hielden twee leden van de bisschoppelijke orgelcommissie, nl. Stef Dombrecht en Fr. Rotsaert geregeld toezicht op het verloop der werkzaamheden.

Zaterdag 18 december 1982 werd tijdens de avondmis van 18.00 u de kroon op het werk gezet toen het orgel door Mgr. Desmedt ingewijd en door organist Stef Dombrecht ingespeeld werd (2). Het plaatselijk Sint-Gregoriuskoor droeg zijn steentje bij tot het welslagen der plechtigheid.

Tijdens de plechtigheid speelde Stef Dombrecht o.a. "Preludium in es" van J. Lemmens (intrede), "Toccata" van P.J.M. Plum (offertorium), het koraalvoorspel "Nu syt wellcome" van Flor Peeters (communie) en tot slot een knap uitgevoerde "Toccata en fuga in re klein" van J.S. Bach.

Het orgel heeft volgende samenstelling :

Pedaal : Gedekt 16'	Positief : Gedekt 8
(C-f') Koraalbas 4'	Roerfluit 4
	Prestant 4
Grootorgel : Prestant 8'	Larigot 1 1/3
(C-g''') Holpijp 8	Octaaf 2
Spitsfluit 4	
Octaaf 2	Koppelingen : II + I
Sesquialter sup. 2 rangen	II + P
Vulwerken 3 rangen (1 v)	I + P

Mechanische toets - en registertractuur

De voorziene tongwerken Trompet 8' en Groot-orgel en Kromhoorn 8' op Positief werden niet geplaatst wegens de beperking van de financiële middelen.

Robert HOSTYN

(1) Zie "De Plate" 81/7-8

(2) N.a.v. de inwijding werd de aanwezigen een folder met alle gegevens nopens het orgel ter beschikking gesteld.

VOLGENDE AFLEVERING : ONZE-LIEVE-VROUW TER DUINEN.

ANTONY NIET VERGETEN !

In "The Bulletin. Belgium's News Weekly in English" van 2 september 1983 lazen we op p. 16-17 een artikel over fotograaf ANTONY : "Scene of Peace and War in Flanders. Geïllustreerd met een drietal meesterlijke foto's.

N.H.

SYNDICALE KAMER VAN BEROEPSMUZIKANTEN TE OOSTENDE

Op 1 april 1900, werd te Oostende, onder muzikanten-instrumentisten een vereniging gesticht, met name "Syndicale Kamer der Toonkundigen". Hun lokaal was in het "Hôtel de l'Etoile", 46 Langestraat. De Syndicale Kamer had voor doel onder zijn leden de gedachten van samenwerking, eensgezindheid en eendracht te onderhouden en te bevorderen; onder hen een geest van ware, vaste, openhartige en verkleefde wederzijdse verplichting te verwekken; elkander te helpen en te ondersteunen in alle vraagstukken betreffende het ambt; overal de Syndicale Kamer en haar vertegenwoordigers te verdedigen, waar hun rechten en eerbied zouden miskend worden en tenslotte als bijzonderste doelstelling van het tot standkomen van deze vereniging: Een minimum van jaarwedde of loon vast te stellen voor de schouwburgen, avondstonden, concerten, bals, repetitiën, uitstapjes, en verder alles wat het beoefenen van hun beroep betrof.

De beheerraad bestond uit : één voorzitter, één onder-voorzitter, één schrijver-schatbewaarder en zeven beheerraadsleden, die gekozen werden voor twee jaar op de algemene vergadering van de maand mei.

In de schoot van de Syndicale Kamer was er een scheidsrechtersraad, bestaande uit drie leden, voorgesteld door het bestuur en verkozen in alg. verg. Zij mochten geen bestuurslid zijn. Door de schrijver moest volgende boeken gehouden worden; Een register met de verslagen van de algemene vergaderingen, een verslagboek der bestuurszittingen en een kopijboek waarin alle bestuurlijke brieven bewaard bleven. De schatbewaarder moest een lijst bewaren van al de waarden die de syndicale kamer bezat, een dagboek van de ontvangsten en uitgaven. Er mocht nooit méér dan 1.000 fr. in kas zijn.

In 1927 werd de jaarlijkse bijdrage vastgesteld op 20 fr. (alle kosten inbegrepen, betaalbaar op voorhand of in gedeelten van 10 fr. per sem.). De nieuwe leden werden gehouden hun inkomgeld der eerste drie maanden te betalen in de maand hunner aanvaarding en daarenboven een inkomgeld te betalen van 100 fr.

Ieder persoon die instrumentaal muziek uitoefende, kon deel uit maken van de syndicale kamer, maar om als lid aanvaard te worden moest men : voorgesteld worden door twee leden, en een eerverbintenis afleggen de statuten en de tarieven bij uitvoeringen te aanvaarden en te eerbiedigen, de besluiten der vergaderingen stipt na te leven. Voor uitsluiting van leden waren er verschillende graden van ergernis. Werden tijdelijk uitgesloten de leden die, rechtstreeks of onrechtstreeks zonder bewijs te leveren een bestuurslid zouden beschuldigen van ontrouw of onkiesheid of andere erge feiten in de uitvoering van hun ambt en de leden die de bepalingen van tarieven of statuten niet naleefden. Werden voor goed uitgesloten, de leden die door oneerlijke of zedeloze daden niet waardig geacht werden en zij die een bijdrage ten achter stonden. Al die gevallen werden beslecht bij geheime stemming met twee derden van de aanwezige leden.

Een der bijzonderste artikels van de statuten luidde als volgt! "Daar de Syndicale Kamer voor grondslag heeft de goede overeenkomst en de eensgezindheid verbinden zich alle leden enkel de gesyndikeerde collega's in dienst te nemen".

Hier volgt de lijst der bestuursleden en de leden met hun adres en de instrumenten voor dewelke zijn ingeschreven waren in de Syndicale Kamer der kunstmuzikanten der stad Oostende in het jaar 1927-1928.

(dit voor zover ik de gegevens heb kunnen terugvinden)

Marc. A. BOUSSY

HET BESTUUR

Ere-Voorzitter : Mechelinck R. Marie-Joséplein
Ere-lid : Toussaint-De Sutter Directeur van het conservatorium
Voorzitter : Van Branteghem Louis
Onder-Voorzitter : Moreaux Théo Kapellestraat 101
Secretaris-schatbewaarder : Cranshoff Auguste Warschaustraat 14
Beheerraadsleden : Cluytens Emile Groentemarkt 6
Lamote Valère Witte Nonnenstraat 26
Steenacker G. Schildersstraat 4
Van Neste M. Prinses Stephanieplein 3
Verbarckmoes Edgard Edm. Laponstraat 40
Inslegers Eug. Nieuwlandstraat 25
Jackson Louis Kairostraat 32

LEDENLIJST VAN DE SYNDICALE KAMER VAN BEROEPSMUZIKANTEN TE OOSTENDE in 1927-1928

Absolon Gustave	Alfons Pieterslaan	Bugel-Piston
Ardaen Joseph	Zuidstraat 6	Fluit-Grote trom
Allary Emile	Stuiverstraat 212	
Asaert Jacques	Kairostraat 72	Hobo
Ballieul Albert	Romestraat 8	Piano
Barremaeker Alex	Hennepstraat 31	Kleine trom en Grote trom
Bens Charles	Romestraat 3	Viool
Blomme Edouard	Steenbakkersstraat 138	Hobo-Engelse hoorn
Blondeel Remi H.	Wellingtonstraat 22	Fluit
Blondeel René	" " "	Slagwerk
Blondeel D.	" " "	Slagwerk
Rloeyaert A.	Euphrosine Beernaertstraat 26	Hobo
Boddaert Emile	Witte Nonnenstraat 25	Bugel
Boedt Maurice	Edmond Laponstraat 50	Viool
Boëhne Gaston	St. Sebastiaanstraat 25	Keteltrom-Kleine en grote trom
Bogaert Julien	Weeshuisstraat 3	Viool-Piano -piano
Bogaert François		Klarinet-Basviool
Bogaert Marcel	Amsterdamstraat 52	Piano
Bommel, Joseph	IJzerwegstraat 29	Bombardon-orkestmeester-
Borrey Madeleine	Romestraat 17	Viool bazuin
Bottemane Jules	Nieuwlandstraat 37	Orkestmeester
Bottemane Ghislain	" " "	Piano
Boussy Prosper	Beekstraat 8	Piano-bombardon
Boussy Walter	Schaafstraat 21	Bazuin-tuba
Bruneel Leopold	Sint-Franciscusstraat 62	Klarinet
Chapel Charles	Hendrik Serruyslaan 36	Saxofoon
Chapel Ch. (zoon)	Wellingtonstraat 94	Piano
Cluytens Emile	Groentemarkt 6	Viool-orkestmeester
Coppens René	Duinkerkelaan 20 DE PANNE	Viool
Cornu Julien	Velodroomstraat 40	Klarinet
Corsellis Florim.	Nieuwpoortsesteenweg 82	Viool
Cortvriendt Alphonse	Hendrik Serruyslaan 2	Piano
Corveleyn Roland	Aartshertoginnestraat 58	Viool
Courtois Armand	Pr. Clementinaplein 26	Piano
Daele Fernand	Oesterbankstraat 24	
Daneels Joseph	Wagenstraat 10	Klarinet
Dangez Willy	Edith Cavellstraat 11	Piston-trompet

Danby Marcel	Langstraat 36	
Debarse Léo	Sint-Franciscusstraat 34	Hoorn
Debarse Théo	" " "	Hoorn
Debatty Marcel	Leffingestraat 168	Bazuin
Debuyser Léon	Stockholmstraat 21	Viool
Dechaene Th.	Ieperstraat 20	Bazuin
Dechaene Th. (zoon)	" " "	Piano-bazuin
Debourcièze	Hennepstraat 37	
Declercq Georges		
Decock Robert	Maïia-Théréqiastraat 9	Viool
Decock Nelly	" " "	Cello
Decoo Ferdinand	Ooststraat 45	Cello
De Feyer G.	Zeeaan 9 OOSTDUINKERKE	
De Ghezelle Felix	Sint-Sebastiaanstraat 39	Viool-klarinet
De Grez Camille	Verlaatstraat 1	Bugel-piston-bazuin-tuba
Deschrevel Ferd.	Lijnbaanstraat 38	Piston
De Groote Maurice	Verlaatstraat 1	Bombardon
Demarest Jules	Willem Devoslaan 138 NIEUWPOORT	Piano
Depopliment Paul	Gouwelozestraat 41	Klarinet
Deridder François	Kaïrostraat 63	Klarinet
Destabel Jules	Warschaustraat 5	Bombardon-basviool-ruba
Desticker Louis	Christinastraat 87	Hobo
Deturck Charle	Edmond Laponstraat 24	Orkestmeester-basviool
Devleeschouwer Jos.	Rietstraat 1	Klarinet
Devos Albert	Amsterdamstraat 33	Orkestmeester-fluit-saxo
Devos Alois	Stuiverstraat 76	Viool
Devos Isidore	Verenigingstraat 102	Viool
Dewachter Julien	Verlaatstraat 16	Paspipj-saxofoon
Dewapeniare Charles	Rogierlaan 44	Grote trom
Dewuffel Michel	Romestraat 22	slagwerk-kleine trom-grote trom
Dombrecht Camiel	Ooststraat 18	Bombardon
Dombrecht Richard	Beekstraat 24	Slagwerk-bombardon-tuba
Dorchain Adolphe	Veldstraat 53	Bas-viool-tuba
Dorchain Gustave	Aartshertoginnestraat 8	Orkestmeester-bas-viool-tuba
Dorchain Juvenal	Vrijhavenstraat 41	Orkestmeester-klarinet-saxo
Deossaer Georges	Ooststraat 19	Alt-viool-saxofoon
Dufasne Simone	Smedenstraat 14	Piano
Dumont Jean	Alfons Pieterlaan 82	Viool-bazuin
Dutron Emile	Maria-Thérésiastraat 29	Orkestmeester-piston-trompet
Dyserinck Aug.	Kerkstraat 131 AMSTERDAM	Alt-viool
Dereuk Victor		Bugel-trompet
David Maurice		Viool
Devriendt Oscar		Viool
Deboo Georges		Viool
Dupon Lucien		Viool
De Bourdere M.		Fluit
Debeukelere Aug.		Saxofoon
Fauconnier André	Torhoutsesteenweg 277	Slagwerk
François Achille	Ieperstraat 8	
Goberech Isidore	Amsterdamstraat 46	Kleine trom
Goddyn Arthur	Sportstraat 13	Cello
Goes Bernard	Euph. Beernaertstraat 1	Bombardon-bazuin-tuba
Goes Henri	Kapucijnenstraat 24	Bugel-Piston
Grumiaux Omer	IJzerwegstraat 22	Fluit
Goeghebeur Charles		Viool

Hallumiez Fernande	Wellingtonstraat 90	Viool
Weindricks Romain	Karel Janssenslaan 43	Viool
Helsmoortel Mme	Romestraat 37	Piano
Hermans Lambert	Amsterdamstraat 61	slagwerk
Herné Eug.	Groentemarkt 13	
Heusequin Fernand	Plakkersstraat 43	Viool-trompet
Hongenae Julien	James Ensor galerij 34	Viool
Hoofd Michel	Lijnbaanstraat 25	Piston
Hornaert Auguste	Aartshertoginnestraat 35	slagwerk
Hanssens Alfred		Klarinet
Inslegers Eugène	Nienwlandstraat 25	Hoorn
Jackson Louis	Kaïrostraat 32	Piano
Janssens Henriette	Aarshertogimnestraat 35	Piano
Joye Pierre	Sint-Franciscusstraat 68	Piston
Joye Charles	" " "	Saxofoon
Kiper Maurice	Kerkstraat 13	Viool
Lamote Valère	Witte Nonnenstraat 26	Saxofoon-grote trom
Lauweres Pierre	Sint-Franciscusstraat 47	Fluit
Lauwers Gaston	Sint-sebastiaanstraat 19	Tuba
Lauwers Ed.	" " "	Piston
Lauwereyns Maurice	Torhoutsesteenweg 181	Klarinet
Legay E. Mme.	Velstraat 83	Piano
Legrave Charles	Muscardstraat 28	Viool
Lingier François	Filip Van Maestrichtpl. 7	Klarinet
Lust Prosper	Nieuwpoortsesteenweg 12	Kornet
Mackelberghe Aug.	Kapucijnenstraat 17	Piano
Macken Emile	Amsterdamstraat 29	Viool
Marote Alphonse	Sint-Franciscusstraat 42	Bombardon-tuba
Malfeyt Ad.	Witte Nonnenstraat 8	
Mathys Christophe	Langestraat 118	Piston-trompet
Moreau Constant	Pr. Clementinaplein 2	Orkestmeester
Moreaux Théo	Kapellestraat 101	Piano
Moreaux Gilbert	Alfons Pieterslaan 95	Viool
Mouqué Aimé	Ieperstraat 20	Viool
Mouqué Fernand	Maria-Thérésiastraat 53	Bugel-viool
Opstaele Séraphin	Sint-Catharinaplein 30	Bugel-Piston-trompet
Mathys Achiel		Bugel
Mouqué Georges		Viool
Peeleman Michel	Gouvelozestraat 49	Klein trom
Pierkot Georges	Warschaustraat 16	Viool
Pierloot-Degraeve	Sint-Peterburgstraat 70	Piano
Pieters Louis	Bonenstraat	Baspijp
Pols Joseph	Kaïrostraat 20	Bazuin
Pick Jerome	Stuiverstraat 20	Bazuin
Philippe Albert		Klarinet
Queeckers Maurice	3e Linie Regiment	
Radelet Gilbert	Kaïrotstraat 72	Klarinet
Raes Stephan	Plakkerstraat 52	Kleine trom en grote trom
Roels Florent	Veldstraat 64	Basviool-trompet
Roels Maurice	Leffingestraat 164	Klarinet
Roland Charles	Patiss. Englebort DE PANNE	Viool
Roelandt Theodore	Chris-inastraat 90	Klarinet
Rubin Leopold	Ooststraat 32	Viool
Salomé Auguste	Maria-Thérésiastraat 55	Klarinet
Schreiber Max	Kaïrostraat 6	Viool

Seys-Dorvhain	François Musinstraat 58	Piano
Simoen Arthur	Duinenstraat 10 MIDDELKERKE	Alt-viool
Simoens François	Euphr. Beernaertstraat 21	Fluit
Simon Auguste	Torhoutsesteenweg 330	Piston
Simon Charles	" " "	Hoorn
Symons Eugène	Cirkelstraat 11	Klarinet
Spierlynck Armand	Nieuwe Promenade 32 BRUGGE	Bazuin
Steenacker Gustave	Schildersstraat 4	Orkestmeester-klarinet
Salomé Georges		Viool
Tytgat Polydore	Romestraat 10	Viool-klarinet-tuba
Tournoy Max		Viool
Tratsaert Robert		Klarinet
Van Belle Alphonse	Bonenstraat 12	Piston-trompet
Van Branteghem Louis	Alfons Pieterslaan 32	Hoorn
" " Maurice	" " "	Slagwerk-kleine en grote trom
" " Lucien	" " "	Viool
" " Hilaire	Kerkgoedstraat 28	Viool
" " Pierre	Romestraat 79	Fluit-saxofoon
Vandenhoecke Robert	Euphr. Beernaertstraat 98	Orgel
Vanduyver Henri	Edith Cavelstraat 79	Tuba
Vandenberghé Armand	Louisastraat 11	Cello-klarinet
Vanden Broucke Guillaume	Rentenierstraat 37	Basviool-bazuin-tuba
Van de Castele Marcel	Veldstraat 1	Piano
" " Alfred	" " "	
Vandevelde Gustave	Steenbakkersstraat 86	Klarinet-Kl. klarinet
Vanheste Juvenal	Romestraat 79	Basviool-klarinet
" Henri	" " "	Cello
Vanlaere Camille	Amsterdamstraat 49	Bazuin-grote trom
Vanheste Emile	Joseph II straat 15	Basviool
" Fernand	" " " "	Viool
Van Thuyne Gentil(zoon)	Wagenstraat 10	Viool
" Laure	" " "	Piano
" Louis	" " "	Cello
Van Tilborghe Maurice	Torhoutsesteenweg 264	Basviool-klarinet
Vanthygem Emile	Grote Markt OOSTDUINKERKE	
Vanhoecke Georges	Veldstraat 87	Cello-bazuin
Vanhoutte Auguste	Romestraat 65	Klarinet
Van Lerberghe Henri	Gasthuisstraat 1	Piston
Van Maele Maurice	Duivenhokstraat 15	Viool
" Julia	" " "	Piano
Vanneste Maxime	Pr. Stefanieplein 3	Orkestmeester-orgel-piano
Van Wynsberghe Raymond	Veldstraat 2	Klarinet
Van Steenlandt Achille	Lijndraaiersstraat 54	Piston-tuba
Van Thuyne Gentil	Wagenstraat 10	Bazuin-tuba
Vanhinsberghe Antoine	Veldstraat 14	Viool-basviool-klarinet
Verbankk Alfred	Kaïrostraat 27	Basviool-Piston-trompet
Verberckmoes Edgard	Edmond Laponstraat 40	Viool-orkestmeester-klarinet
" -Pierloot Mme.	" " "	Piano
Vervouillie Bernard	Gerststraat 2	Basviool-bazuin
Verdonck Georges	Plakkersstraat 33	Klarinet
Vertriest Jean	Frère Orbanstraat 2	Hoorn
Verlinde Oscar	Alfons Pieterslaan 41	Viool
Verplancke Liévin	Fortuinstraat 15	Alt-viool-viool

Verstraete Albert	Recolletestraat 2 NIEUWPOORT	
Vilain Léandre	Van Iseghemlaan 10	Orgel
Vyncke Léon	Koninginnelaan 45	Slagwerk-piston
Vlemmicks Richard	Nieuwpoortsesteenweg 10	
Vanhecke Georges		Alt-viool
Van Roy Pierre		Alt-viool
Van Steenlandt Henri		Viool
Vanhoorne René		Piston
Vanheste Pierre		Piston
Wauters Adolphe	Sint-Peterburgstraat 17	Viool-orkestmeester-piano
Wellecomme Georges	Edith Cavelstraat 5	
Wynsberghe Joseph	Romestraat 25	Klarinet
" " Mme	" "	Piano
Zanders Achille	Edmond Laponstraat 35	Alt-viool-viool
Zanders Emile	Langestraat 108	Fluit
Wittezaele		Viool

OUDE LIEDERENINVENTARIS

De Hoofdbibliotheek van de Stad Antwerpen bezit twee kostbare bundels Vlaamse volksliederen uit de 18de en de 19de eeuw. De meeste van deze straatliederen zijn niet enkel belangrijk op folkloristisch, letterkundig en taalkundig gebied, maar ook als typografische documenten. Het grootste aantal werd inderdaad te Antwerpen gedrukt. nl. bij J. Thys, de weduwe Thieullier en J. De Cort. De eerste bundel bevat 118 liederen; de tweede, tegelijk de kostbaarste, 276 liederen, alle op losse bladen gedrukt. Voor liefhebbers van het genre vermeld ik dat de "Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde", jaargang 1931, van blz. 483 tot en met 580, volgende bibliografie bevat : KONINCKX (Willy), Twee kostbare liederenboeken. Een inventaris van 394 Vlaamse volksliederen uit de XVIIIe en XIXe eeuw. Deze inventaris, inzonderheid van betekenis voor volkskundigen en bibliografen, wordt afgerond met een index van de "incipit", wat beter toelaat de teksten terug te vinden dan een index op de titels en onmiddellijk inlichtingen verschaft over opeenvolgende uitgaven van zekere succesvolle liederen. Uiteraard te raadplegen door belangstellenden ! ...

Emiel SMISSAERT

DRIE RECENTE DIALICTLOGISCHE VERHANDELINGEN

- JONCKHEERE (J. de) , Uit de taal van de timmerman in de streek van Bredene.
Licentiaatsverhandeling Rijksuniv. Gent, 1980 ;
- MARICAU (A.), Pronominale standaardisatie in Adinkerke.
Licentiaatsverhandeling Katholieke Universiteit Leuven, 1980 :
- SOETE (P.), Interferentieverschijnselen in het Algemeen Nederlands van Oostendse dialectsprekers.
Licentiaatsverhandeling R.U.Gent, 1979.

BRON : "Taal en Tongval. Tijdschrift voor dialectologie", jaargang 34 (1982), blz. 178-181.

Emiel SMISSAERT

De "School voor Teeken- en Bouwkunde" bleef als dusdanig bestaan tot in 1867, het jaar toen ze werd omgevormd tot een vakschool.

In het schooljaar 1865-1866 bezochten 127 leerlingen de instelling. Men had de keus tussen de "Cours d'Architecture" en de "Cours de Dessin". Voor het jaar 1866-1867 bedroeg het leerlingenaantal 129.

Toen kwamen de veranderingen die kaderden in de hervormingsbewegingen op het vlak van het industrieel onderwijs. In 1859 reeds werd in de Oostendse Gemeenteraad de opportuniteit van een "Ecole Professionnelle" geopperd. Die instelling kwam er dus pas in 1867. De nadruk lag meer dan voorheen op de vakkundige opleiding van jonge mensen, met vanzelfsprekend een afdeling scheepshouwkunde.

Het organiek reglement van die vakschool werd op 14 februari 1867 goedgekeurd. Ziehier de tekst :

CHAPITRE 1st.

Enseignement

- Art. 1er. Une école professionnelle est fondée à Ostende par la commune, avec le concours de la province et du gouvernement.
Elle se compose de deux sections :
1° La section industrielle;
2° La section des beaux-arts.
- Art. 2. L'enseignement de la section industrielle comprend :
Le dessin et ses applications à l'industrie et au tracé des machines, l'arithmétique, la géométrie, la physique et la mécanique et leurs applications aux branches spéciales d'industrie de la ville d'Ostende.
L'enseignement de ces diverses branches d'études se répartit sur trois années.
- Art. 3. L'enseignement de la section des beaux-arts comprend :
Le dessin de l'ornement et de la figure, le dessin d'après le plâtre, d'après la figure antique et le modèle vivant, le dessin et la composition d'architecture, le tracé des plans, les principes de la perspective, l'arithmétique et la géométrie, les éléments de la physique et de la mécanique et les applications de ces sciences à la connaissance des matériaux et à la construction en général.
La durée de ces études est de quatre ans.
- Art. 4. Les cours pendant les deux premières années seront communs aux deux sections. Ils seront donnés en flamand, sans préjudice d'une section française dont l'utilité pourrait être reconnue par le conseil communal.
A moins d'une disposition spéciale du conseil communal, tous les cours sont gratuits.
- Art. 5. Une bibliothèque, des collections d'instruments et de modèles, et le matériel nécessaire servent à compléter l'enseignement de l'école.

CHAPITRE II

Administration - Personnel - Attributions

- Art. 6. L'administration et la haute surveillance de l'école sont confiées à une commission administrative composée de six membres, nommés : deux par le conseil communal, deux par la députation permanente du conseil provincial

et deux par le Ministre de l'intérieur.

La commission désigne son président et son secrétaire; celui-ci peut également remplir les fonctions de trésorier.

Art. 7. Le gouverneur et le bourgmestre ou l'échevin délégué par lui, assistent, lorsqu'ils le jugent convenable, aux réunions de la commission. Dans ce cas, ils la président avec voix délibérative.

Les décisions sont prises à la majorité absolue des voix. En cas de partage, l'objet de la discussion est renvoyé à la séance suivante, et si, dans cette séance, le partage a lieu de nouveau, la voix du président est prépondérante.

Art. 8. La commission est renouvelée par moitié tous les trois ans. Ce renouvellement a lieu de manière à faire sortir en même temps un membre nommé par le gouvernement, un membre nommé par la députation permanente et un membre nommé par le conseil communal.

Les membres sortants peuvent être réélus.

Art. 9. La commission se réunit au moins une fois par mois, en séance ordinaire, aux jour et heure à fixer par elle.

Elle se réunit extraordinairement sur décision de l'assemblée ou sur convocation soit du bourgmestre, soit de son président élu.

Elle ne peut délibérer si au moins quatre des ses membres ou l'un de ses présidents et trois membres ne sont présents.

Elle ordonne et surveille l'acquisition du matériel et des matières nécessaires à l'enseignement.

Art. 10. La commission dresse la projet de budget. Elle arrête également les comptes, qui doivent être approuvés comme il est spécifié à l'art. 35, et exerce une haute surveillance sur les études et la discipline.

Elle fait les règlements d'ordre intérieur sous l'approbation du conseil communal, de la députation permanente et du Ministre de l'intérieur.

ART. 11. Les membres de la commission visitent l'école chaque fois qu'ils le jugent nécessaire, interrogent ou font interroger les élèves et s'assurent de l'observation régulières des programmes et de l'exécution des règlements.

ART. 12. A la fin de l'année scolaire, les membres de la commission entendent le directeur et les professeurs, en séance spéciale, et confèrent ensuite sur la situation de l'école et les mesures qu'il peut y avoir à prendre dans l'intérêt de l'institution.

Un rapport est fait, à la suit de cette séance, au conseil communal, et copie de ce rapport est transmise à la députation permanente et au Ministre de l'intérieur, avec les observations du conseil communal, s'il y a lieu.

Le programme des cours est arrêté dans la même séance et annexé au rapport ci-dessus.

CHAPITRE III

Du personnel.

Art. 15. Le personnel de l'école se compose d'un directeur, de professeur et d'un surveillant. L'un des professeurs peut être appelé aux fonctions de directeur.

Art. 14. La nomination du personnel attaché à l'institution appartient au conseil communal. Cette nomination a lieu sur deux listes doubles de candidats présentés, l'une par la commission administrative, l'autre par le collègue échevinal. Les candidats portés sur une list peuvent également l'être sur l'autre.

Ces nominations sont soumises à l'approbation de la députation permanente et du Ministre de l'intérieur. L'arrêté de nomination fixe le traitement.

- Art. 15. Le conseil communal, la commission administrative entendue, peut révoquer le directeur, les professeurs et les autres agents de l'école. La commission administrative peut, par mesure disciplinaire, les suspendre pour un terme ne dépassant pas quinze jours.
- Art. 16. Le directeur est chargé de la direction des études et de l'exécution de toutes les dispositions réglementaires qui concernent l'enseignement et la discipline. Le personnel enseignant et les élèves lui sont subordonnés.
- ART. 17. En cas de nécessité, le directeur est remplacé provisoirement par un délégué à désigner par la commission administrative.
- Art. 18. Le directeur visite les classes aussi souvent qu'il le juge utile.
- Art. 19. Le personnel de l'école communique avec la commission administrative par l'intermédiaire du directeur, qui accompagne de son avis les demandes écrites quelconques.
- Art. 20. Les professeurs ne peuvent modifier les programmes des cours sans y être autorisés; ils sont tenus de donner leurs leçons aux heures et jours fixés par le tableau de l'emploi du temps.
- Art. 21. En cas d'empêchement d'un professeur, le directeur pourvoit, s'il y a lieu, à son remplacement provisoire, ou prend les mesures voulues pour que le temps qui aurait dû être consacré à la leçon soit employé par les élèves aussi utilement que possible. Toutefois, si l'absence du professeur doit durer plus de quinze jours, la désignation provisoire de son suppléant est faite par la commission administrative, le directeur, en tout cas, entendu.
- Art. 22. Chaque professeur a la police de sa classe; il est responsable du matériel qui lui est confié.

CHAPITRE IV.

Des élèves.

- Art. 23. Tous les élèves doivent se faire inscrire chaque année au registre tenu par le directeur.
- Art. 24. Pour être admis à la section industrielle, il faut être âgé de douze ans au moins, savoir lire et écrire couramment et connaître les quatre premières règles de l'arithmétique. Pour la section de dessin et d'architecture, être âgé également au moins de douze ans, savoir lire et écrire et connaître aussi les quatre premières règles de l'arithmétique. Des dispenses d'âge motivées pourront être accordées par la commission, le directeur entendu.
- Art. 23. L'aptitude des élèves est constatée, avant leur admission, par le directeur et les professeurs réunis en commission spéciale, sous la présidence d'un membre délégué de la commission administrative. Les élèves sont admis ou rejetés, sauf recours à la commission administrative de l'école.
- Art. 26. La commission administrative peut autoriser toute personne qui en manifeste le désir, de suivre un ou plusieurs cours de l'école, pour autant que les locaux le permettent et que les élèves proprement dits aient toujours la préférence. Elle peut aussi autoriser des élèves à ne pas suivre certains cours.

- Art. 27. Nul ne peut être admis au cours de la 2e, de la 3e ou de la 4e année d'études, s'il ne possède les matières enseignées dans les cours antérieurs.
- Art. 28. Il peut être délivré des certificats de capacité à ceux qui se sont distingués par leurs progrès et qui subissent avec succès un examen, soit sur toutes les matières de l'enseignement, soit sur la matière des cours qu'ils ont été autorisés à fréquenter.
- Cette preuve devra être faite devant un jury à désigner par la commission administrative.
- Les conditions en sont réglées par la commission administrative, sous l'approbation du Ministre de l'intérieur.
- L'examen se fera par écrit et oralement.

(vervolgt)

Nobert HOSTYN

EEN NIEUW TIJDSCHRIFT VOOR DE HISTORISCHE KARTOGRAFIE

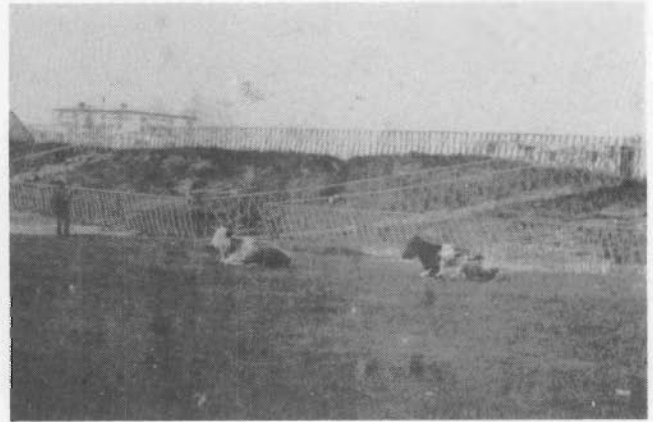
"CAERT-THRESOOR", onder deze titel verschijnt begin 1982 een gloednieuw, nederlandsstalig tijdschrift(je) gewijd aan de studie en bekendmaking van de historische kartografie in Nederland. Dit land neemt immers in -e geschiedenis van de kartografie naar verhouding een grote plaats in, zeker wat betreft het tijdvak vóór de industriële revolutie, vooral gedurende de 16de tot de 18de eeuw was de Nederlandse kartografie zowel qua niveau als bereik van internationale betekenis, met Amsterdam als spil van de kaartproductie. Nog steeds zijn de kartografische produkten van de zeeman, de landmeter, de graveur en de kalligraaf niet alleen bij de historisch onderzoeker en belangstellenden, maar ook bij de verzamelaar en de kunsthistoricus fel in trek. De nieuwe periodiek, "CAERT-THRESOOR", wil geïnteresseerden op de hoogte houden van literatuur, facsimilés en tentoonstellingen op Nederlands kartografisch gebied vóór 1850. In elke aflevering wordt tevens, middels korte artikelen, aandacht gewijd aan collecties van kaarten, aan (her)ontdekte kaarten en tenslotte aan een kaartmaker of kaartmakersgeslacht. Het blad, waarvan het eerste nummer verschijnt in februari 1982, plant vier keer per jaar uit te komen en staat onder redactie van Rob BRAAM (kaartbeheerder Topografische Dienst, Delft), Jan WERNER (konservator kaartenverzameling, Universiteitsbibliotheek, Amsterdam) en Kees ZANDVLIET (plattservangend hoof kaartenafdeling, Algemeen Rijksarchief, Den Haag). Tot slot enkele nuttige, meer technische gegevens. De eerste vier nummers van de lopende jaargang 1982 zullen bestaan uit 12 pagina's binnenwerk, g-hecht in een omslag met op bladzijden 2, 3 en 4 advertenties; in het blad zelf zal een rubriek met kleine advertenties voor abonnees (f 5,- per 12 woorden) worden opgenomen, een zgn. "vraag- en aanbod"-rubriek; de prijs voor 1982 bedraagt 15 gulden. Gepadigden kunnen zich opgeven bij de administratie van "CAERT-THRESOOR", per adres : postbus 68, NL-2400 VB Alphen aan den Rijn, in Nederland.

Emiel SMISSAERT

TOEN ER NOG DIEREN WAREN TE OOSTENDE

De Italiaanse geitenboer die melk verkocht (hier in de Euphrasina Beernaertstraat circa 1906).

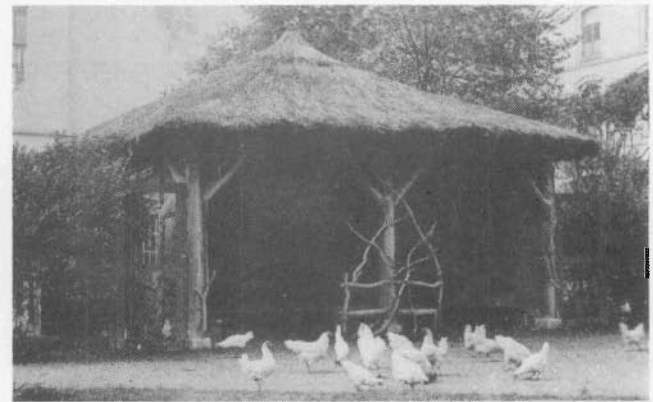
Koeien in de Koningstraat (in de achtergrond de Zeedijk met "Le Pavillon du Rhin", circa 1870).

Een schapenkudde in de Wellingtonrenbaan, nabij het palace-hotel (circa 1908).

Kippen gekweekt in het Sint-Jozefsinstituut (later Sint-Andreas) in de Kaaistraat (circa 1925).

En ook hoenderen in het pensionaat "Sacré-Cœur" aan de Zeedijk te Mariakerke (circa 1930).

ENSORIANA :

1. N; a.v. de Grote ENSOR-retrospectieve te Zürich, bracht het kunstmagazine "PEAUX-ARTS MAGAZINE" in juni 1983 een rijk geïllustreerde bijdrage over de Oostendse meester. De auteur was GILDA THOMAS.
2. Nog n.a.v. de Zürich-expo : Renate SCHETTLER, Ein Ensor Für die Gegenwart, in Der Kunsthandel, p. 20-21.
3. idem : Birgit LAHANN, Die Macht der Masken, in Stern-Magazin, 19 mei 1983, p. 170 ev.

---

4. CATALOGUS J. ENSORRETROSPECTIEVE TE ANTWERPEN

Het ENSOR-festijn wordt na Zürich van 20 augustus tot eind oktober verder gezet in het Kon. Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen.
Dat leverde de amateurs nog maar eens een catalogus op, 235 blz. dik en rijkelijk geïllustreerd zowel in kleur als in zwart-wit.

De catalogus bevat volgende bijdragen :

- DL.H. NAMESZ "Im Jardin d'amour"
- Biografie
- Leen DE JONG "Ensor en het Kon. Museum te Antwerpen"
- S.M. CANNING "Vervreemding en expressionistische visie-Ensor, Les Vingt en de kritiek"
- M. DE MAEYER "De genese van masker-, travestie- en skeletmotieven in het oeuvre van James Ensor" (=en tekst die reeds in 1963 verscheen...)
- G. OLLINGER-ZINQUE "Ensor de gekruisigde. Van de reeks Aureolen tot de intrede van Christus te Brussel"
- L. SCHOONBAERT "Ensor als tekenaar"
- Catalogus van de tentoonstelling (hierin alleszins één fout : het nr. 17 is geen gezicht op de Vlaanderenstraat, maar wel op de Van Iseghemlaan)
- Beknopte bibliografie.

---

5. geschreven pers wijdde uiteraard de nodige aandacht aan de Antwerpse expositie. Een eerste overzicht :

5. -Johan DE ROEY, Een uitzondering genaamd Ensor, in Knack, 24 augustus 1983, p. 105-110
6. -Robert MELDERS, Ensor van Zürich naar Antwerpen. Veerzijde van het Fin-de-siècle, in de Standaard, 24 augustus 1983, p. 5
7. -Jacques MICHEL, Les mascarades de James Ensor, in La Monde, 26 augustus 1983, p. 1 & 15.
8. -N.V. (=Nicole VERSCHOORE-, James ENSOR, talent door demon bezeten, in Het Laatste Nieuws, 20-21 augustus 1983, p. 10

---

9. N; a.v. de Ensor-retrospectieve werd een nieuwe film over de meester gedraaid :
"PIETJE DE DOOD - DE VISIONAIRE KUNST VAN JAMES ENSOR"
regie en scenario : Marc-Julian Ghens
Productie : Varia-film/Antwerpen

---

10. N. HOSTYN, Marineschilders van bij ons. James Ensor, in Het Visserijblad, 50, 12 aug. 1983.

11. - Nieuwe ENSOR-prentkaarten in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende :
- Ensor en generaal Leman (gekleurde tekening)
- Visserspaar op het strand (jeugdwerkje); - Henry DE GROUW "Portret van James Ensor" ; - Félix LAGISSE "Bonjour Mr. Ensor" ; - Interieur van het "Blauwe salon" in het Ensorhuis. N.H.

De vroegste plannen om Leopold II, weldoener van Oostende te Oostende met een monument te eren, dateren van kort na zijn overlijden in 1909.

Bij zijn leven stond zijn portretbuste in een naar hem genoemd salon in het kursaal. Dit beeldhouwwerk, door VINCOTTE, bevindt zich nu in het Heemkundig Museum, in de afdeling "portrettengalerij".

Het zou pas na W.O. II zijn dat men van de plannen voor een standbeeld werk ging maken. Het was de toen beroemde beeldhouwer Alfred COURTENS die de opdracht toegewezen kreeg.

Het monument werd in 1931 opgetrokken tegen de verbindingsbrug domein Kon. Villa - Koninklijke galerijen, in de Oostendse volksmond gekend als de "Drie Gapers". De middelste van de drie doorgangen werd aan de zeezijde toegemaakt en daartegen kwam dan het monument.

Het monument heeft een belangrijk architecturaal gedeelte dat grosso modo bestaat uit een volumineuze opgaande zuil, met links en rechts twee horizontale basementen. Aldus bekomen we de vorm van een soort dubbel-L-monogram (2 van elkaar afgewende L's).

Bovenop, in brons, Leopold II in militair uniform, te paard gezeten, kijkend over de indeloze Noordzee.

Onderaan links een meer dan levensgrote beeldengroep, eveneens in brons, voorstellende "Dank van de Congolezen t.o.v. Leopold II om hen te hebben bevrijd van de slavernij onder de Arabieren". Rechts, een tegenhanger, voorstellende "Hulde van de Oostendse vissersbevolking". Het zijn twee beeldengroepen die nu wat overdreven sentimenteel aandoen.

Echte Oostendenaars weten dat de visser die vooraan op het schip staat in de rechter beeldengroep, de "sterkste man van Oostende" is. Wie het niet wist moet zich zelf maar eens gaan overtuigen.

In dat bloemenprieeltje ervoor (sinds enkele jaren toegelegd met prozaïsche tegels) een pathetische fakkeldragende figuur.

Het is opvallend dat het architecturaal gedeelte, het werk van de beeldhouwer's broer Herman, modern aandoet : het zit volledig in de art-décosfeer van toen. De beeldengroepen zijn achter meer academisch traditioneel. Wat wel mooi is, is de opgaande lijn die vanuit de beeldengroepen gaat tot aan de ruitersfiguur.

X X X

BEELDHOEWER ALFRED COURTENS

Alfred Courtens werd te Brussel geboren op 27 juni 1899, als zoon van de befaamde Dendermondse kunstschilder Frans Courtens. Na de lagere school te hebben voltooid, ging Alfred de lessen volgen in de beeldhouwkunst aan de Koninklijke Academie van Antwerpen, waar hij samen op de banken zat met Rik Wouters, Eugeen Canneel, Marcel Rau, Oscar Jaspers, Rotsaert, Wijnants, Beernaert en vele andere. Hij was een leerling van Charles Van der Stappen en Theo Vincotte. Behaalde reeds op jeugdige leeftijd de eerste prijs Godecharle in 1914, nam deel aan de triennale salons sinds 1907 en werd later professor aan de Akademie van Dendermonde.

Vele borstbeelden zijn van zijn hand, waaronder die van de heer Adaeti, Japans ambassadeur te Brussel in 1925; Minister Jan Van Houtte, Minister Kamiel Gutt; Professor Nolf; Koningin Astrid te Stockholm; Koning Leopold III in de Rijksuniversiteiten van Gent en Luik en dat van de Nationale Bank van België; Koning Boudewijn in brons op het stadhuis van Brugge; Koningin Fabiola, en vele andere.

Onder de monumenten vernoemen wij naast dat van Koning Leopold II te Oostende : Generaal Jacques te Diksmuide; Koningin Astrid te Kortrijk; het Leimonument te Kortrijk; Omer Lefèvre te La Louvière; dit van de gesneuvelden te Sint-Gilles (Waas); dit van de gesneuvelden op het militair kerkhof te Dendermonde en Peter Benoit te Harelbeke. Ook heeft hij het monument gebeeldhouwd voor zijn vader, kunstschilder Frans Courtens, in diens geboorteplaats Dendermonde. Zijn hoofdwerk is ongetwijfeld het ruitersstandbeeld van koning-soldaat Albert I op de kunstberg te Brussel. Met deze bekroning van gans zijn oeuvre is hij begonnen in 1940. Het werd in 1950 ingehuldigd.

Alfred Courtens heeft eveneens meegewerkt aan de voltooiing van de eeuwfeestpaleizen te Brussel. De gedenkzuil opgericht te Hertain uit erkentelijkheid aan het Britse leger is van zijn hand in samenwerking met zijn broer-architect Herman. Verder hebben wij de ingang van de Gesu-kerk te St.-Joost-ten-Node, aan de Koningsstraat, waar hij de 12 beelden van de apostelen van deze van het O.L.V.-beeld heeft gebeeldhouwd.

X X X

Het monument werd onthuld op zondag 19 juli 1931 in aanwezigheid van het vorstenpaar Albert & Elisabeth, van Prinses Clementina en haar zoon Napoleon, en van een eindeloze lijst hoogwaardigheidsbekleders.

De plechtigheid ging gepaard met optochten van schoolkinderen & oudstrijders, een vlaggendéfilé, en een patriottisch concert in het kursaal.

Daar werd de cantate "Feestzang" van TOUSSAINT DE SUTTER onder diens leiding uitgevoerd.

Het was natuurlijk ANTONY die de fotoreportage verzorgde.

ICONOGRAFIE

Voornamelijk prentkaarten.

PLECHTIGHEDEN :

Elk jaar, in de zomer, brengen de oud-kolonialen nog een bloemenhulde aan het monument, alsook aan het memoriaal Justin MAELFEYT in het Leopoldpark.

N. HOSTYN

IN DIT NUMMER :

- blz. 2 : G. BILLIET : A. Stracké (6) Handelskamer (5)
- blz. 8 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders
- blz. 10 : J. SURMONT : De Vlaamse burgerij weerspiegelt in de Oostendse literatuur
- blz. 14 : R. HOSTYN : Orgels in groot-Oostende : Sint-Katharinakerk
- blz. 15 : M. BOUSSY : Syndicale Kamer van beroepsmuzikanten te Oostende
- blz. 21 : N. HOSTYN : Een voorloper in De Oostendse kunstakademie (1)
- blz. 25 : E. SMISSAERT : Een nieuw tijdschrift over de historische kartografie
- blz. 27 : N. HOSTYN : Monumenten te Oostende

De laatste nieuwe
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N.V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

GELEZEN

Marc CONSTANDT, het "villaimperium" van Dr. JOUX te Oostende vóór 1914, in Genootschap voor Geschiedenis. Handelingen, CXX, 1983, 1-2, p. 101-107.

Van ons medelid, lic. hist. Marc CONSTANDT verscheen bovenmelde studie. Het is een degelijke historische benadering van een deelaspect van de geschiedenis van het Oostends toerisme in de "Belle-Epoque" : nl. het verhuren van villa's per maand aan bemiddelde toeristen die niet beschikten over een eigen permanent zomerverblijf te Oostende. Louis JOUX, een Brusselse arts, bouwde villa's met die doelstelling op gronden die hij kocht aan de "Société des Terreins Domaniaux d'Ostende" en aan de N.V. "Terrains Ostende Extension" (Mariakerke).

N. H.

DE GEDACHTENIS AAN BELGIË 150 JAAR ONAFHANKELIJKHEID GEBOEKSTAAFD.

In 1980 bestond het Koninkrijk België 150 jaren. En dat werd met luister gevierd. De herinnering aan deze verjaardag is intussen wel bij de meesten van ons vervaagd. De verdienste van het werk, "België 150 jaar onafhankelijkheid : 1980" (Brussel, Kamer van Volksvertegenwoordigers en Senaat, 1982, 244 bladzijden), bestaat bovenal in het bijeenbrengen van de voornaamste documenten over de officiële viering van de honderdvijftigste verjaaring van de Belgische onafhankelijkheid. Het is, kortom, bedoeld als gedenkschrift en een soort inventaris van wat in 1980 te beleven viel. In het opgesomde programma van provincies, steden en gemeenten viel ons oog op dat wat West-Vlaanderen te bieden had, te vinden in het boek op blz. 168-173, waar ook enkele plechtigheden en manifestaties te Oostende vermeld worden.

E. Smissaert

ROUWBETUIGINGEN

"De Plate" is in de jongste maanden verschillende malen met droeve mare van het overlijden van een lid of een naast familielid geconfronteerd geworden.

We vermelden met innige droefheid :

Mevrouw Suzanne PINTELON, echtgenote van Fernand PINTELON, overleden in juli.

De Heer Robert RYS, Kolonel van de Rijkswacht op rust, wonende te Gent, overleden in de maand augustus.

De Heer Etienne TAVERNIER, apotheker op rust, wonend te De Haan, overleden in de maand september.

De Heer August VANDERBEKE overleden in de maand september.

Mejuffrouw Daniëlle LEROY, dochter van de Heer en Mevrouw Robert LEROY-DEMEY, overleden op 1 oktober ingevolge een smartelijk verkeersongeval.

Aan al de familieleden van de betreurde afgestorvenen biedt "De Plate" haar oprechtste blijken van deelneming aan in de zware rouw die hen komt te treffen.

August VAN ISEGHEM
Voorzitter